

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1970

BRNO 1971

NÁLEZ TŘÍ DĚTSKÝCH HROBŮ
S VOLUTOVOU KERAMIKOU U MIKULOVA
(okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Regionální muzeum, Mikulov

Při výkopech na vojenském cvičišti u kasáren severně od Mikulova narazili vojáci na dětskou lebku a nádobku. Díky pochopení pplk. Kratiny a Veřejné bezpečnosti bylo o nález uveřejněno muzeem v Mikulově. Podle nádobky bylo usouzeno na příslušnost pohřbu k lidu s volutovou kulturou. Za pomoci por. J. Roška byly prozkoumány celkem tři dětské hroby uložené ve skrčené poloze. Dva pohřbení spočívali na levém a jeden na pravém boku. Kolem pohřbených bylo objeveno několik rozbitých nádobek a na krku jednoho pohřbeného byl objeven náhrdelník z válcovitých schránek měkkýšů. V okolí pohřbů byly nalezeny střepy nádob, zvířecí kosti a mazanice, což svědčí o tom, že pohřby byly uloženy do kulturní jámy.

Fund von drei bandkeramischen Kinderbestattungen bei Mikulov (Bez. Břeclav). Bei Erdarbeiten auf dem Militärübungsplatz wurde ein Kinderschädel samt einem Schüsselchen aufgedeckt. Bei den Rettungsgrabungen wurden drei Kindergräber in Hockerlage gefunden und neben diesen einige Gefäße. Die Toten waren in Siedlungsgruben bestattet.

STŘEPY VOLUTOVÉ KULTURY V ÚJEZDĚ U BRNA
(okr. Brno-venkov)

ČENĚK STAŇA, AŮ ČSAV Brno

Archeologickému ústavu ČSAV v Brně byly předány starobylé střepy volutové kultury, nalezené v roce 1967 při výkopu jámy pro nádrž na dešťovou vodu v domě č. 705 v Újezdě u Brna, okr. Brno-venkov, v jižní části obce (dříve Šternov). Střepy ležely v hloubce asi 250 cm pod úrovní terénu v roce 1967, v černohnědé vrstvě těsně nad žlutou spraší, snad tedy v první ornici, ve skupince na ploše asi 50 × 50 cm. Tři střepy pocházejí z nádob tykvovitého tvaru, jeden z nich — zlomek od dna, obsahuje tuhu a je zdobený dvěma souběžnými rýhami z volutové výzdoby, dva střepy jsou z těl nádob s horizontálně položenými uchy, jedno ucho je svisle prozhlábnuto.

Scherben der Bandkeramik in Újezd bei Brno (Bez. Brno-venkov). Im südlichen Teil der Gemeinde, im Hause Nr. 705, wurden in 250 cm Tiefe unter der Oberfläche in der schwarzbraunen Schicht knapp oberhalb der liegenden gelben Lössschicht Scherben der Bandkeramik aufgefunden.

POKRAČOVÁNÍ TERÉNNÍHO VÝZKUMU OSADY
S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU
U TĚŠETIC-KYJOVIC V ROCE 1970

(okr. Znojmo)

VLADIMÍR POODBORSKÝ, UJEP Brno,
VĚDOMIL VILDOMEČ, Jihomoravské muzeum, Znojmo
(Tab 4—5)

V roce 1970 pokračoval terénní archeologický výzkum na sídlišti s moravskou malovanou keramikou v poloze „Sutny“ u Těšetic-Kyjovic. Práce se soustředily zejména na západní část sektoru C (tab. 4:1), kde se v minulých letech podařilo zachytit část příkopem opevněné plochy sídliště. Zjistili jsme tu půlkruhovitě se vinoucí příkop, jehož křivku sleduje z vnější strany (ze vzdálenosti 37 až 42 m) palisádový žlab, zachycený již v letech 1967 a 1968. Příkop se jevil na povrchu jako 6—7 m široký pruh temně hnědě zbarvené hlíny, lišící se ostře od žluté, či tabákově hnědě zbarveného sprášového podloží, i od běžné, spíše popelově šedé výplně sídlištních objektů. Pro vytyčení celého průběhu příkopu jsme použili indukčního detektoru konstrukce VUT v Brně. Pracovník katedry fyziky FAST VUT dr. Zdeněk Weber se přímo v terénu účastnil měření s uvedeným přístrojem a s jeho pomocí se podařilo ve velmi krátké době určit celý průběh příkopu včetně jižního vstupu. Ukázalo

se, že příkop uzavírá pravidelnou kruhovou plochu o vnitřním průměru cca 50—55 m. Údaje získané indukčním detektorem jsme pak prověřili několika sondami. Vedle příkopu tvoří součást opevnění systém palisádových žlabů, probíhajících paralelně uvnitř celé plochy. Je již zřejmé, že tyto žlaby, společně se zmíněným vnějším palisádovým žlabem, doplňují celkovou kruhovou koncepci výstavby osady.

Na ploše sektoru C jsme prozkoumali jižní vstup do opevněného prostoru (tab. 4:2). Příkop byl zde přesně z jihu přerušen „mostem“ širokým 2,85 cm; tento „most“ je tvořen rostlým sprašovým podložím a příkop po obou jeho stranách vyústuje k povrchu. Ze západní strany se přišlo ve vyústění příkopu na intenzivní destrukci kamenných podložek (zrnotěrek) a kamenů vůbec. Jde patrně o destrukci části nějakého sypaného valu z vnější strany příkopu. Také průběh vnitřních palisádových žlabů je v místech jižního vstupu přerušen. Přerušeni žlabů je zdůrazněno ještě hlubšími kůly, utěsněnými původně kameny, a kůlové jámy jsou také ještě mimo žlaby směrem dovnitř opevněné plochy. Nepochybně zde existovala nějaká brána.

Obdobný vstup do příkopem obehnané plochy předpokládáme na základě údajů indukčního detektoru a ověření sondou na severní straně. Tento vstup není položen přesně proti jižní bráně, nýbrž je uchýlen poněkud k západu. Lze předpokládat patrně ještě i další vstupy s brankami do celého areálu, zejména ze západní strany. V této části se na začištěné výplni příkopu vyrýsovaly půdorysy zhruba obdélných, těsně na sebe navazujících objektů. Tyto půdorysy jsou seřazeny v severojižní linii a nesledují tedy pouze plochu zaplněného příkopu. Avšak právě v temně hnědé výplni příkopu bylo jejich poněkud světlejší zbarvení lépe postižitelné, nežli v samém sprašovém podloží. Základy objektů tvoří jen velmi mělké otisky fošen či trámů. Zjištění účelu a chronologie těchto objektů bude předmětem výzkumu v roce 1971.

Plocha obehnaná příkopem je na dosud otevřené části prázdná. Kromě tří menších nedatovatelných jam a tří pecí, situovaných ve východní části těsně zevnitř příkopu (vztah pecí a příkopu nebyl zatím přesně zjištěn), objevily se tu jen stopy dvou nepravidelných žlabů, neuzavírajících žádný půdorys, a pak objekt č. 79 s keramikou II. stupně kultury s moravskou malovanou keramikou (tab. 5). Byl zde odkryt ještě v podstatě chaotický systém kratších žlabů, nedávajících také žádný půdorys, jdoucích však přes výplň příkopu; zjistila se dokonce superpozice vnitřní palisády jedním z těchto krátkých žlabů. Celý systém je tudíž mladší než dosud známé opevňovací prvky a mohl být postaven teprve po absolutním zanesení příkopu. Výplň jednotlivých kratších žlabů se nápadně podobala zbarvení půdorysů objektů západně odtud a mohli bychom tudíž uvažovat o jejich současnosti. Ze zásypu žlabů se nezískal takřka žádný inventář a tak funkce a chronologie tohoto sídlištního horizontu zůstává zatím neobjasněna. Zejména datování bude v tomto případě obtížné, neboť lokalita byla osídlena — jak jsme již dříve zjistili — v mnoha následných obdobích, zejména v době halštatské a nově bylo zjištěno osídlení také mladší malovanou keramikou; ve zmíněné již jámě č. 79 (uvnitř opevněné plochy), která zčásti porušila jámu s vypíchanou keramikou, se našla část polychromně malované mísy s ornamentem girlandy (tab. 5:11) a řada střepů se žlutobílou malbou (tab. 5:2—10), včetně ještě i keramiky rýsované (tab. 5:1). Jde o typický inventář II. stupně kultury s moravskou malovanou keramikou, který byl dosud znám zejména z Palliardiho výzkumů ve Znojmě-Novosadech a v Jaroměřicích. V našem případě jde o prvý uzavřený nálezový celek na Moravě.

Výzkum na Sutnách bude v dalším průběhu zaměřen především ke zjištění celkové časoprostorové dispozice výstavby osady s malovanou keramikou a ke zjištění účelu opevněné plochy. Dosud odkrytá plocha nestačí k vyslovení určitějších závěrů, zdá se však, že situace bude posléze řešitelná.

Fortsetzung der Terrainforschungen der Siedlung mit mährischer bemalter Keramik bei Těšetice-Kyjovice (Bez. Znojmo) im Jahre 1970. Im Jahre 1970 wurden die archäologischen Terrainforschungen der Siedlung mit mährischer bemalter Keramik in der Flur „Sutny“ bei Těšetice-Kyjovice fortgesetzt. Die Arbeiten wurden hauptsächlich auf den westlichen Teil des Sektors C (Taf. 4:1) konzentriert, in welchem in den vergangenen Jahren ein Teil des Grabens der befestigten Siedlungsfläche festgestellt werden konnte. Wir fanden hier einen sich halbkreisförmig windenden Graben, dessen Krümmung der äusseren Seite der Palisadenrinne folgte (in Entfernung von 37—42 cm), die bereits in den Jahren 1967 und 1968 verzeichnet wurde. Der Graben trat an der Oberfläche als 6—7 m breiter Streifen von dunkelbraun gefärbter Erde in Erscheinung, der sich deutlich von der gelben oder tabakbraunen Lössschicht und auch von der üblichen, fast aschgrauen Farbe der Auffüllung des Siedlungsobjektes unterschied. Für die Festlegung des ganzen Verlaufes dieses Grabens benützten wir einen Induktions-Detektor von Konstruktion der Technischen Hochschule in Brno. Der Angehörige des Physikalischen Instituts der Technischen Hochschule, Dr. Zdeněk Weber, beteiligte sich bei unseren Vermessungsarbeiten im Terrain mit dem angeführten Apparat und mit seiner Hilfe gelang es in sehr kurzer Zeit den ganzen Verlauf samt südlichem Zugang zu bestimmen. Es zeigte sich, dass der Graben eine regelmässige ringförmige Fläche mit innerem Durchmesser von etwa 50—55 m einschliesst. Die durch den Induktions-Detektor gewonnenen Angaben überprüften wir dann durch einige Sonden. Neben dem Graben bildete ein System von Palisadenrinnen einen Teil der Befestigung, die innen parallel zur ganzen Fläche verlaufen. Es ist ganz

deutlich, dass diese Rinnen gemeinsam mit der bereits erwähnten äusseren Palisadenrinne die ringförmige Konzeption der Siedlungsanlage ergänzen.

Auf der Fläche des Sektors C untersuchten wir den südlichen Zugang in den befestigten Raum (Taf. 4:2). Der Graben war hier genau von Süden durch eine 2,82 m breite „Brücke“ unterbrochen; diese „Brücke“ wird von der angewehten Lössschicht gebildet und der Graben mündet an beiden Seiten in die Oberfläche. Bei der Westseite fanden wir bei der Einmündung des Grabens eine intensive Destruktion von Reibplatten und Steinen überhaupt. Es handelt sich anscheinend um die Destruktion eines Teiles eines aufgeschütteten Walles an der Aussenseite des Grabens. Auch der Verlauf der inneren Palisadenrinne ist an der Stelle des südlichen Zuganges unterbrochen. Diese Unterbrechung der Rinne wird durch noch tiefere Pfähle betont, die ursprünglich mit Steinen verfestigt waren. Pfahlgruben befinden sich auch noch ausserhalb der Rinne in Richtung zur inneren befestigten Fläche. Unzweifelhaft existierte hier ein Eingangstor.

Einen ähnlichen Zugang in die durch den Graben umschlossene Fläche setzen wir auf Grund der Angaben des Induktions-Detektors und einer Kontrollsonde an der Nordseite voraus. Dieser Zugang ist nicht genau gegenüber dem Südtor gelegen, sondern etwas westlicher angelegt. Man kann anscheinend noch weitere Eingänge mit Toren in das Areal annehmen, insbesondere an der westlichen Seite. In diesem Teil zeichneten sich auf der gereinigten Auffüllung des Grabens fast rechteckige Grundrisse von knapp aneinander anschliessenden Objekten ab. Diese Grundrisse sind in eine Nord-Süd-Linie eingeordnet und verfolgen also nicht nur die Fläche des ausgefüllten Grabens. Eben in der dunkelbraunen Auffüllung des Grabens konnte ihre etwas hellere Farbe besser wahrgenommen werden, als in der Lössschicht selbst. Die Fundamente der Objekte werden nur von sehr flachen Abdrücken von Latten oder Balken gebildet. Die Beurteilung ihrer Funktion und die Chronologie dieser Objekte wird das Ziel der Forschungen im Jahre 1971 sein.

Die vom Graben umgebene Fläche ist in den bisher abgedeckten Teil leer. Ausser drei kleinen, nicht datierbaren Gruben und drei Backöfen, die im östlichen Teil knapp beim Graben liegen, zeigten sich hier nur Spuren von zwei unregelmässigen Rinnen, die keinen Grundriss bilden, sowie das Objekt Nr. 79 mit Keramik der II. Stufe der Kultur mit mährischer bemalter Keramik (Taf. 5). Es wurde hier noch ein fast chaotisches System von kürzeren Rinnen aufgedeckt, welches gleichfalls keinen Grundriss bildet und über die Auffüllung des Grabens hinausreicht; es wurde sogar eine Superposition der inneren Palisade mit einer dieser kurzen Rinnen verzeichnet. Dieses System ist also jünger als die uns bisher bekannten Befestigungselemente und könnte erst nach vollständiger Auffüllung des Grabens entstanden sein. Die Auffüllung der einzelnen kürzeren Rinnen ist der Verfärbung der Grundrisse der Objekte westlich von hier auffallend ähnlich, sodass man eine Gleichzeitigkeit in Erwägung ziehen kann. In der Auffüllung der Rinnen wurde kein Inventar gefunden, sodass Funktion und Chronologie dieses Siedlungshorizontes vorläufig ungeklärt ist. Insbesondere die Datierung wird in diesem Falle schwierig, denn diese Lokalität war — wie wir schon früher feststellten — in mehreren aufeinanderfolgenden Zeitabschnitten besiedelt, besonders in der Hallstattzeit und neuerdings wurde auch eine Besiedlung der jüngeren Phase der bemalten Keramik nachgewiesen. In der bereits erwähnten Grube 79 (in der inneren befestigten Fläche) die teilweise eine Grube mit Stichbandkeramik störte, fand sich das Bruchstück einer polychrom bemalten Schüssel mit einem Girlandenornament (Taf. 5:11) und eine Anzahl von Scherben mit gelbweisser Bemalung (Taf. 5:2—10). Es handelt sich um das typische Inventar der II. Stufe der Kultur der mährischen bemalten Keramik, welches bisher besonders aus den Forschungen von Palliardi in Znojmo-Novosady und Jaroměřice bekannt ist. In unserem Falle ist es der erste geschlossene Fundkomplex in Mähren.

Die Forschungen in „Sutny“ werden sich im weiteren Verlauf die Feststellung der gesamten zeiträumlichen Disposition des Aufbaues der Siedlung mit bemalter Keramik konzentrieren und auf die Bestimmung der Funktion der befestigten Fläche. Die bisher abgedeckte Fläche genügt nicht für endgültige Schlussfolgerungen, es scheint aber, dass diese Situation allmählich zu klären sein wird.

NEOLITICKÉ NÁLEZY Z KOZMIC

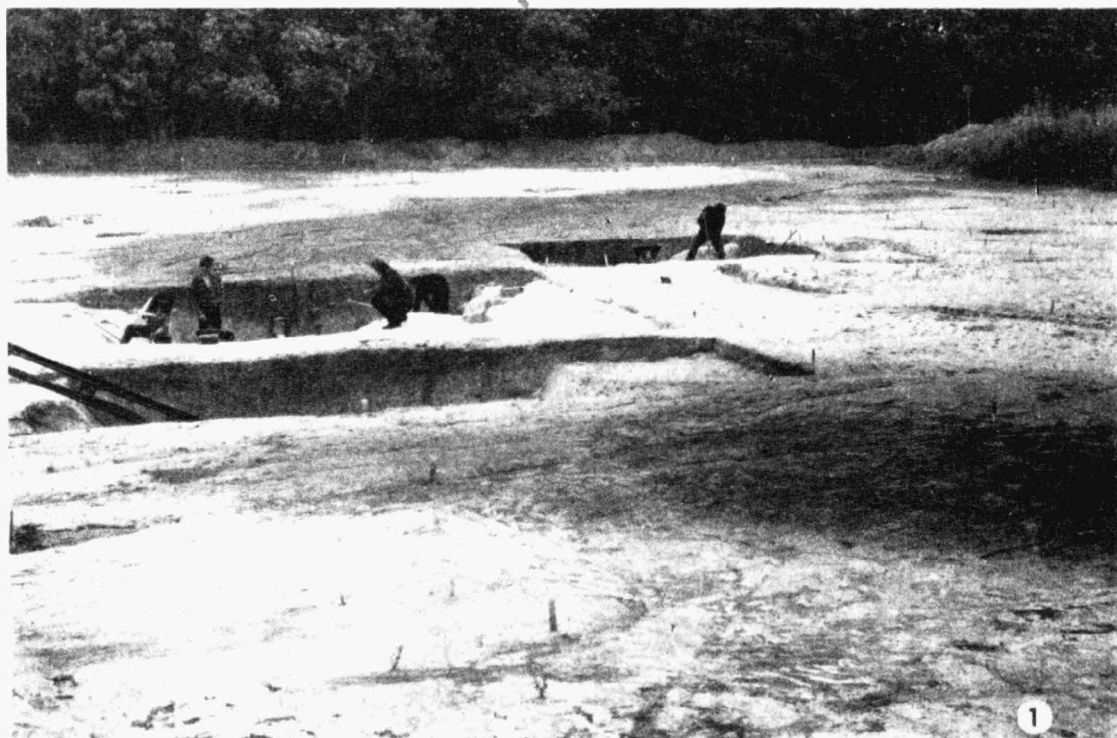
(okr. Opava)

LEA WIEGANDOVÁ, Městské muzeum, Ostrava

(Tab. 6:1)

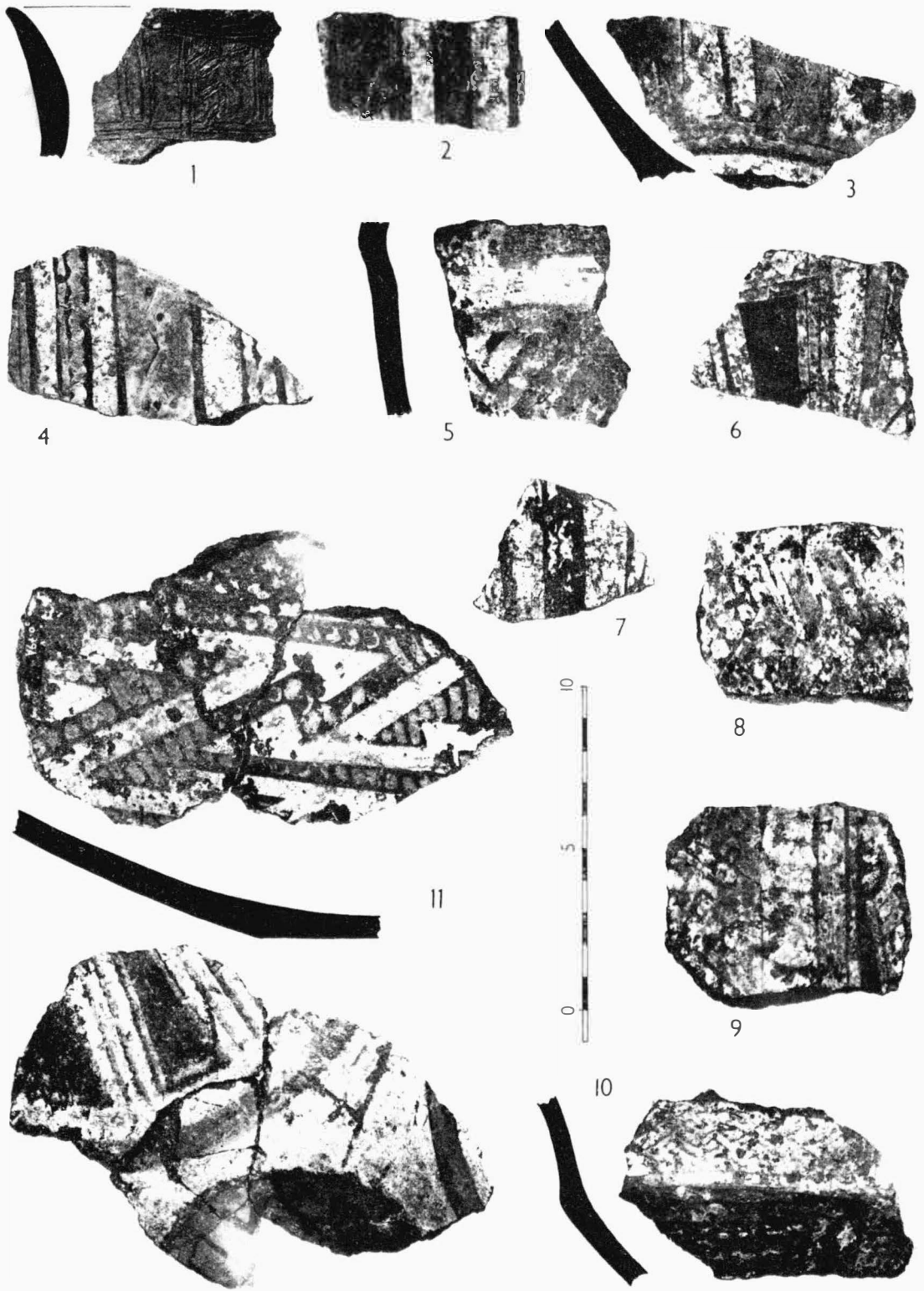
V listopadu 1970 nalezl p. Ant. Duroň na polích u Kozmic několik nálezů, které odevzdal v ostravském muzeu.

Plochá pískovcová sekerka trapézovitého tvaru s oblým týlem i boky má souměrně zbroušené ostří. (D = 7,5 cm, š = 4,5 cm, v = 2,5 cm.)

Tab. 4

Těšetice-Kyjovice (okr. Znojmo). 1 průběh příkopu opevněné části osady s malovanou keramikou; 2 výzkum jižního vstupu do opevněné části sídliště. — 1 Verlauf des Grabens des befestigten Siedlungsteiles mit mährischer bemalter Keramik; 2 Ausgrabung des südlichen Eingangs in den befestigten Siedlungsteil.

Tab. 5

Tešetice-Kyjovice (okr. Znojmo). Výběr fragmentů II. stupně kultury s moravskou malovanou keramikou z objektu č. 79. — Scherbenauswahl der II. Stufe der Kultur mit mährischer bemalter Keramik aus Objekt Nr. 79.

PD 1520
1970. (1971.)

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1970

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady: A. P. Löwensteinová, dr. R. Tichý
Kresby: Doc. dr. B. Klíma, A. Životská, R. Skopal
Na titulní obálce: Koflík z velatického pohřebiště ve Skalici
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné